

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ І.П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

**СПЕЦІАЛЬНИЙ КУРС
ВИКОНАВСЬКІ ЗАСАДИ ВОКАЛЬНО-ТЕНОРОВОГО МИСТЕЦТВА**

Методична розробка за тематикою творчого мистецького проєкту

Конорова Олексія Олексійовича

Творчий керівник:
заслужений діяч мистецтв України,
кандидат мистецтвознавства,
професор Н.О. Говорухіна

Науковий консультант:
доктор мистецтвознавства,
професор Л.В. Шаповалова

Харків – 2024

Спеціальний курс «Виконавські засади вокально-тенорового мистецтва» має на меті: надати здобувачеві історико-теоретичні та виконавсько-практичні знання як систему принципів наукового моделювання життєтворчості українського тенора як феномена вокальної школи.

Мета пов'язана з виконанням завдань як алгоритмом навчального процесу:

- познайомити з відомими виконавцями та викладачами тенорового світу;
- узагальнити репертуарні пріоритети на сучасному етапі актуалізації української національної вокальної творчості;
- класифікувати етапи розвитку тенорового голосу в класі сольного співу;
- самостійно підготувати творчий портрет відомого співака в якості апробації теоретичних засад навчальної дисципліни.

Вивчення курсу передбачає опрацювання спеціалізованої науково-методичної літератури, а також перегляд й обговорення аудіо та відеозаписів концертів та оперних вистав.

Курс розрахований на здобувачів I-II освітньо-професійного рівня вищої освіти (спеціальність 025 — «Музичне мистецтво»; галузь знань — 02 «Культура і мистецтво»).

Тривалість курсу – один семестр (30 годин).

Мета дисципліни – сформувати цілісне уявлення про традиції української тенорової вокальної школи, педагогічні й виконавські принципи її представників на прикладах діяльності провідних (сталічних) оперних театрів країни.

Здобувачі повинні знати:

- сучасні наукові дослідження, присвячені осягненню феномену виконавської школи;
- історію тенорової вокальної школи;
- основні педагогічні засади професійної діяльності викладачів сольного співу;

- творчість видатних тенорів України минулого та сьогодення.

уміти:

- критично оцінювати здобутки національних вокальних шкіл;
- аналізувати педагогічні принципи видатних викладачів-вокалістів;
- досліджувати специфіку індивідуальної вокальної творчості.

ПИТАННЯ СПЕЦКУРСУ

Частина 1

ІСТОРИЧНИЙ РАКУРС

УКРАЇНСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ТЕНОРОВОЇ ШКОЛИ

1. Етапи формування української національної школи співу.
2. Культурно-стильові ландшафти вокальної тенорової школи України.
3. Видатні тенори України.

Частина 2

УКРАЇНСЬКА ВОКАЛЬНА ТЕНОРОВА ШКОЛА:

ПРАКТИЧНИЙ ДИСКУРС

1. Дослідження жанру оперної арії українських композиторів та аналіз творів з тенорового репертуару.
2. Дослідження жанру романсу українських композиторів та аналіз творів з тенорового репертуару.
3. Дослідження жанру обробок українських народних та авторських пісень та аналіз творів з тенорового репертуару.

Семінарські заняття

1. Складання «Хронологічної таблиці» тенорів України (від давнини до сучасності).
2. Розробка репертуарних списків для студентів ЗВО для різних типів тенорового голосу.
3. Порівняльна характеристика виконань творів тенорового репертуару.

Форми навчання

Теоретичне лекційне навчання, практичні та семінарські заняття, самостійна робота.

Тематика практичних занять

1. Генеалогія виконавського стилю: базові параметри дослідницької роботи.
2. Видатні викладачі-вокалісти (тенори) ХНУМ імені І.П. Котляревського: принципи роботи й репертуарної політики.
3. Кристалізація тембр-амплуа тенора в оперній творчості західноєвропейських композиторів.
4. Принципи підбору педагогічного/концертного репертуару для тенора.

Питання для самостійної роботи

1. Виконавство як соціокультурний феномен.
2. Вокальні конкурси: програмні вимоги, проблеми підготовчої роботи.
3. Категорія тембр-амплуа у сучасному науковому дискурсі.
4. Вокальна творчість сучасних українських композиторів.

Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю:

1. Базові принципи харківської вокальної школи у методичних роботах її представників.
2. Методологія дослідження стилю музичної творчості.
3. Значення оперної студії в підготовці професійних співаків.
4. Жанрово-стильова палітра творів харківських композиторів для тенора.
5. Стильові засади музичної творчості найвідоміших випускників-тенорів ХНУМ імені І. П. Котляревського.
6. Трагування тембр-амплуа тенора у вокальній творчості вітчизняних композиторів: загальні підходи та інноваційна рішення.

Рекомендована література

Обов'язкова:

1. Антонюк В. Г. Традиції української вокальної школи : Микола Кондратюк : наукове дослідження : моногр.; НМАУ ім. П.І. Чайковського. – К.: Укр. ідея, 1998. – 148 с.
2. Булат Т. П. Український романс. Київ : Наук. думка, 1979. 320 с.
3. Верещагіна О., Холодкова Л. Історія української музики ХХ століття. Навч. посіб. Київ : Освіта, 2008.
4. Востряков А. А. Образ героя в драматургии оперного спектакля: «Аида», «Кармен», «Лоэнгрин»: Учебное пособие. Киев: Автограф, 2007. 186 с.
5. Гнидь Б. П. Виконавські школи України. Київ: НМАУ, 2002. 96 с.
6. Говорухина Н.О. Жанрова стилістика як основа вокально-виконавської практики. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: зб. наук. праць ХДУМ імені І. П. Котляревського*. Харків, 2007. Вип. 19. С. 76–87.
7. Грінченко М. О. Історія української музики: дослідження. Київ 1992. 278 с.
8. Гребенюк Н. Є. Вокально-виконавська творчість : автореф. дис. ...д-ра мистецтвознавства : спец. 17.00.03 — муз. мистецтво; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2000. 40 с.
9. Забелин А. Особенности вокальной работы с мужскими голосами. Самиздат, 2015. 16 с.
10. Історія вокального мистецтва / автор О. Д. Шуляр: [монографія]: Ч.П. Івано-Франківськ, «Плай» 2012. 228 с.
11. Кошиць О. Про українську пісню й музику. [Репр. вид.]. Київ : Муз. Україна, 1993. 48 с.
12. Лисенко І. М. Словник співаків України. Енциклопедичне видання. — Київ: Рада, 1997. 354 с.
13. Мадисева Т. П. Про співвідношення мовної та музичної інтонації у вокальному виконавстві (до питання виконання іншомовної вокальної музики) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.02 — муз. Мистецтво. Київ. держ. консерваторія ім. П. І. Чайковського. Київ, 1994. 29с.

14. Мадисева Т. П. Співак і мова : культура співу мовою оригіналу: теорія і практика : навч. посіб. : Штрих, 2002. 160 с.
15. Сорокер Я. Українська пісенність у музиці класиків. Вінниця : Нова книга, 2012. 184 с.
16. Терещенко А. К. Анатолій Солов'яненко. Творчий шлях / Добір і упоряд. ілюстр. матер. С. Солов'яненко. К. : Либідь, 2009. 352 с.
17. Хуторська А. Й. Композиторська інтерпретація поетичного тексту як художній переклад (на прикладі камерно-вокальної музики): дис. ... кандидата мистецтвознавства ХНУМ ім. І. П. Котляревського. Харків, 2009. 196 с.
18. Шевченко О. Г. Українська популярна музика: витоки та проблематика (1920–1990) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : спец. 26.00.01 — теорія та історія культури. Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2010. 19 с.
19. Шмелёва Н. А. Современный певец в общении с классической музыкой (на примере творчества Александра Вострякова). *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2012. Вып. 35. С. 96-107.

Додаткова:

1. Антонюк В. Г. Культурологічний зміст українського вокального мистецтва. [Електронний ресурс]. Режим доступу: knmau.com.ua/chasopys/01_NBUV/.../05-AntonyukV.pdf
2. Ветров О. «Вишиваний. Король України» Алли Загайкевич: досвід виконавського аналізу. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2023. Вып. 67. С. 26-38.
3. Ветров О. Постать Миколи Ковалія в історії вокального мистецтва Харківщини. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2022. Вып. 64. С. 24-37.
4. Деркач Л. Функціонування рольового принципу під час виконання вокального циклу Володимира Птушкіна «Кумедні картинки». *Традиції та*

новації у вищій архітектурно-художній освіті. Харків. 2015. Вип. 1. С. 29 - 33.

5. Ніколаєвська Ю. Аутентична виконавська стратегія та її сучасні трансформації (2017). *Аспекти історичного музикознавства* : зб. наук. ст. / Харків.нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2017. Вип. 10. С. 180–198.
6. Шаповалова Л. Виконавська рефлексія як об'єкт інтерпретології. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. праць / Харк. держ. ун-т мистецтв ім. І.П. Котляревського ; [ред. та упоряд. Л. В. Шаповалові]. Харків, 2007. Вип. 20. С. 218–229.